

Otello GENTILI, *Apostol Kine*, p. Matteo Ricci, *DI*, (1552.–1610.), Zagreb, FTI, 2002., 192. str.

Prošle godine (2002.) navršilo se 450 godina od smrti sv. Franje Ksaverskoga, jednog od najvećih misionara u novijoj povijesti. Franjo Ksaverski, apostol Indije i Japana, čeznuo je svom dušom navijestiti Evanđelje nepoznatoj Kini. No umro je na otoku Sancijanu, na samim vratima pred Kinom. Ono što nije uspjelo Franji Ksaverskom, uspjat će Matteu Ricciju koji se rodio 58 dana prije smrti sv. Franje. Matteo Ricci rođen je u talijanskom gradiću Macerati 6. listopada 1552. Sam Ignacije Lojolski, osnivač Družbe Isusove, pobrinuo se da u Macerati otvori isusovački kolegij u kojem je i mali Matteo pohađao školu. Svjedok toga vremena, p. Sabatino de Ursis svjedoči: »Jedan od prvih učenika bio je Matteo Ricci, koji je tu studirao društvene znanosti i retoriku sa znatno boljim uspjehom od svojih kolega. Mladić je posebno brzo napredovao u vrlinama i pobožnosti te je već počeo u sebi osjećati klicu redovničkog poziva koji ga je privlačio kapucinima ili Družbi Isusovoj.«

No roditelji su svome sinu namijenili drukčiju budućnost. Njegov je otac želio da ga Matteo naslijedi u visokim dužnostima koje je on izvršavao kao gradski guverner ili da na papinskom dvoru obnaša visoku dužnost. I stoga sina šalje u Rim da na njihovom sveučilištu studira pravo i pripravi se za lijepu budućnost.

Ali srce mladoga Mattea bilo je drugdje. 15. kolovoza 1571. pokucao je na skromna vrata novicijata Družbe Isusove na Kvirinalu. Mladi plemić iz Macerate ostavio je svijetlu budućnost, a da nije ni slutio kako ga još svjetlija budućnost čeka. Godinu dana kasnije počinje studij teologije i znanosti na Rimskom kolegiju koji je vremenom postao najglasovitije crkveno sveučilište, Gregoriana. Mladi student nije otkrivao samo tajne svjetovnih znanosti, koje će mu biti od naprocijenjive pomoći u Kini, nego je

također otkrio glas Božji koji ga je zvao da krene stopama sv. Franje Ksaverskoga. I mladi isusovac moli da ga poglavari pošalju u misije na Istok. Dana 18. svibnja 1557. Matteo, »veoma zadovoljan zbog ovoga drugog poziva«, s nekoliko drugova napušta Rim i kopnenim putem stiže u Genovu, odakle otplovi u Lisabon koji je bio polazna luka za Indije nad kojima je Portugal imao »patronat«. Dana 14. ožujka 1578., s još četrnaestoricom drugova, na portugalskoj lađi »Sveti Ljudevit« zaplovi u novu budućnost. Za vrijeme jedne snažne oluje vjetrovi su okrenuli lađu prema Brazilu tako da je umalo dotakla obalu. U blizini Rta Dobre Nade more je postalo tako olujno da je skoro potopilo lađu, što se, Božjom pomoću i voljom, ipak nije dogodilo. I tako 13. rujna 1578., gotovo šest mjeseci nakon isplavlivanja iz Lisabona, stigoše u luku Goju u Indiji.

Matteo je 26. srpnja 1580. u Kochinu bio zaređen za svećenika. Potom nastavlja studij teologije, sve dok nije od vizitatora p. Alesandra Valignana primio naredbu da se uputi u Macao kako bi naučio kineski jezik i običaje i pripremio se za ulazak u Kinu. Nakon naporna putovanja, napola mrtav, dana 7. kolovoza stiže u Macao. Tu je zajedno s p. Ruggierjem, koji je u Makao stigao prije tri godine, počeo razrađivati planove za evangelizaciju Kine. Došao je trenutak da umjesto Franje Ksaverskoga Matteo Ricci donese svjetlost vjere u beskrajnu i nepoznatu zemlju Kine. U ostvarivanju toga providonosnoga plana Matteo je nailazio na razne poteškoće, ali se nije dao svladati jer je imao veliko povjerenje u Onoga koji je rekao: »Ne boj se malo stado« (Lk 12, 32). Tri puta je pokušavao ući u Kinu, ali uzalud. Napokon, 10. rujna 1583. uspije dobiti dopuštenje za boravak na kineskom teritoriju u gradu Zhao Qingu, gdje i osniva prvu rezidenciju. Taj dan je rođendan modernih katoličkih misija u Kini i početak plodne epopeje isusovačkog djelovanja u Kini. Nisu isusovci prvi ušli u Kinu; pri-

je njih su bili franjevci. A i kršćansku vjeru su donijeli arijanci.

Godinu dana kasnije kršten je jedan napušteni bolesnik. Godine 1584. Matteo objavljuje prvo izdanje *Zemljovida svijeta*, koje je pobudilo veliko zanimanje znanstvenika i književnika. Nakon šest godina boravka u Zhao Qingu novi guverner izgoni Riccija, no on uspije dobiti dozvolu za premještaj u još važniji grad, a ujedno bliži Peking, Shao Zhou. Tu je 26. kolovoza 1859. osnovao drugu rezidenciju. Matteo je želio prodrijeti u srce Kine, u samu prijestolnicu, u Peking. Stoga kreće u Nan Chang, gdje 28. lipnja osniva treću rezidenciju. U tom gradu piše traktat *O prijateljstvu* i poučava *Vještinu pamćenja*. U želji da se što više prilagodi kineskim običajima Matteo je nosio odjeću budističkog svećenika. No uvidio je da mu je bolje odbaciti tu odjeću i počeo se oblačiti u svilene haljine te iz kuće izlaziti u nosiljci, po ondašnjem običaju uglednih osoba. Godine 1597. Matteo je imenovan poglavarom kineske misije. Njegova se apostolska metoda sastojala u prilagodbi domaćim običajima, promicanju vjere i upravljanju glavnih snaga obraćenju obrazovanih ljudi i vladajućih slojeva. Nakon tri godine boravka u Nan Changu Ricci se još više približio željenome cilju. Stigao je u Nanking gdje je 24. svibnja 1599. osnovao četvrtu rezidenciju. U tom gradu drži redovita predavanja znanstvenicima i u Kinu uvodi zapadne znanosti. Tu je objavio drugo izdanje *Zemljovida svijeta*. Za Kineze je bilo otkriće da osim njihove goleme zemlje postoje i druge velike države.

Dana 24. siječnja 1601. ispunila se čežnja misionara Matteja: toga je dana Ricci ušao u Peking, prijestolnicu Kine, u pratnji vojnika koje je poslao sam Car. P. Ricci je tamo bio okružen poštovanjem i ljubavlju najvećih intelektualaca. U Peking u Ricci daje tiskati treće izdanje *Zemljovida svijeta*. Također objavljuje *Katekizam* pod naslovom *Temeljiti traktat o Bogu*, zatim izdaje *Dvadeset pet moralnih*

izreka. Na kineski je preveo i dao tiskati Euklidove *Geometrijske elemente*. Objavljeno je i carsko izdanje *Zemljovida svijeta*, kao i moralno-filozofski traktat *Deset poglavlja neobičnoga čovjeka*. Među ostalim, Ricci počinje na talijanskome pisati povijest kineske misije u pet knjiga. Sveukupno je p. Ricci napisao više od dvadeset knjiga.

Početkom svibnja 1610. p. Matteo se razbolio i već 11. svibnja u pekinškoj rezidenciji umire na glasu svetosti. Njegovom su smrću ražalošćeni subraća, novokrštenici i učenjaci. Car službeno priznaje kršćansku vjeru a Ricciju i njegovoj subraći dodjeljuje mjesto za ukop u okoli prijestolnice.

Citajući ovaj kratak pregled zamašnog pothvata što ga je poduzeo p. Ricci, može se činiti da je sve išlo prilično lako. Već smo spomenuli neke početne poteškoće. Osim toga, morao je podnositi pogrde, sumnje da je špijun, bio je protjeran iz jednoga grada.

U čemu je vrijednost p. Matteja Riccija, koji se s pravom naziva *Apostol Kine*? Vrijednost je mnogostruka. Ponajprije, Isusova zapovijed: »Idite po svem svijetu i sve narode učinite mojim učenicima« vrijedi za sva vremena, kako u šesnaestom ili sedamnaestom stoljeću tako i u dvadeset prvome.

Potom, p. Matteo Ricci se je znao prilagoditi kulturi u koju je došao naviještati i svjedočiti Evanđelje. Ništa bitno nije ispuštao iz pouke katekumenima. Kineze je polako, ali sigurno upućivao u novu, kršćansku vjeru. Znao se prilagoditi običajima. Vjera nijedan dobar običaj ne niječe, nego ga pročišćava i diže na još višu razinu. Prilagodio se hrani, odjeći i obući kao i društvenom ponašanju, i to nakon duge i ozbiljne pripreme i proučavanja društvenih i vjerskih običaja. Koji put bi znao i po stotinu puta na dan ničice pasti na zemlju i tako izraziti svoje poštovanje sugovorniku. Znanost je stavio u službu vjere.

Osim njegovih osobnih kvaliteta, izvanredne prilagodbe kineskim običaji-

ma i suverenosti u znanosti, resila ga je duboka svetost. On je u praksi ostvario načelo koje je sv. Ignacije stavio u Konstitucije Družbe Isusove, a koje veli da su u službi Božjoj i u pomoći vjernicima od velike važnosti naravna sredstva, ali su još važnija ona nadnaravna. A p. Matteo Ricci, apostol Kine, posjedovao je i stožerne i teološke kreposti u junačkom stupnju.

U čemu je tajna njegova uspjeha da je mogao proći kroz Zmajeva vrata koja su bila zatvorena za strance i kako je ušao u srce Kine, u sam Peking, u kojemu se i danas nalazi njegov grob, čitatelj će moći otkriti u spomenutoj knjizi, pisanoj jednostavnim i zanimljivim jezikom.

Ivan CINDORI